

Christian A. Thomsen: *Stemmer fra antikken*

Forlaget Frydenlund, 2024, 179 sider, rigt illustreret.

Anmeldt af Pernille Flensted-Jensen

Det er måske ikke alle lægmænd, der tænker over, at de antikke tekster, som vi i dag læser, dels er blevet filtreret gennem mange århundreders afskrifter, dels i det store og hele repræsenterer antikkens elite. Derfor har vi indblik i de store tanker, historiske begivenheder og litterære strømninger i antikken, men meget ringe kendskab til "almindelige menneskers" liv. Hvordan så tilværelsen ud for de slavegjorte, kvinderne, de uuddannede? Denne mangel råder Christian Thomsen nu bod på i bogen "Stemmer fra antikken", hvori han med udgangspunkt i små tekststykker bevaret på blytavler, papyri, potteskår eller i form af indskifter (undertiden citeret af antikke forfattere) mm. giver stemme til nogle af dem, som vi ellers ikke hører om eller fra. Det skal måske nævnes, at der med "antikken" menes "den græske verden" – fra den romerske findes også interessante vidnesbyrd, som fx de mange trætavler fundet i Vindolanda langs Hadrians mur, men man skal jo drage grænsen et sted.

Det spændende ved alle disse brudstykker er, at de giver et enestående, og somme tider overraskende, indblik i oldtidens samfund, selvom de undertiden rejser endnu flere spørgsmål, end de besvarer. Konkret består bogen af 35 "vignetter" fordelt under syv lidt inkongruente overskrifter: "Monumenter og fragmenter", "den antikke græske verden", "bydyr", "grækernes slaver", "ved væven", "en verden i bevægelse", "samt vreden og gudinden". Hver vignet præsenterer et fragment (somme tider flere sammenhængende) og en kommentar til teksten.

Nogle er umiddelbart forståelige, ja, nærmest universelle, såsom den første stemme, Lysanias, der i andet årh. f.Kr. drog til Zeus-helligdommen i Dodona for at få svar på et nagende spørgsmål: "Lysanias spørger Zeus Naios og Dione, om det barn Annyla bærer, ikke er hans?". Den ledsagende tekst er en smule spekulativ, og nogle – som fx denne anmelder – kunne måske godt tænke sig nogle flere konkrete eksempler på, hvad folk ellers spurgte oraklet om. Fx har det åbenbart ligget en del på sinde, om det kunne være en god ide at rejse/flytte (somme tider ganske langt væk) eller gifte sig med en (anden) kvinde, så blot et par linjer om disse typiske spørgsmål ville have været nyttige.

Mange situationer ville man ønske, at vi vidste mere om: Stemme 21 er en athensk gravskrift, der citeres af Strabon: "Her hviler Zarmanochegas, en inder fra Barygaza, der udødeliggjorde sig i overensstemmelse med indernes skikke". Denne inder hørte til en delegation (hvoraf kun tre havde overlevet den lange tur), der mødte Augustus i Athen i år 19 f.Kr., og den indiske skik, der refereres til, består i at smøre sig ind i olie og begå selvmord ved at kaste sig på et bål (begivenheden omtales af Strabon og Dio Cassius). Tænk engang - en inder i Athen! Eneste anke mod denne fascinerende historie er, at at Strabon alt andet lige er mere tilgængelig end indskriftsamlinger, så bogen kunne sagtens have tålt nogle flere eksempler på mindre kendte inskriptioner fra de ret omfattende indskriftssamlinger, som vi trods alt har.

Stemme 24 er et godt eksempel på, hvordan vi kan få indblik i tilværelsen hos personer, der ellers optræder som ofte navnløse baggrundsfigurer. Her er der tale om en blytavle fra Athen fra første halvdel af 4.årh. f.Kr. fra en faglært slave, der formentlig er blevet lejet ud af sin herre: "Lesis skriver (dette brev) til Xenokles og til sin mor, for at de ikke må overse, at han er ved at gå til i bronzesmedjen, men i stedet gå til hans herrer og bede dem finde noget bedre til ham. For jeg er blevet overdraget til en gennemført fæl mand. Jeg er ved at bukke under for pisen; jeg bliver lænket; jeg bliver behandlet som skidt. Det bliver værre og værre!".

Der er virkelig prisværdigt, at Thomsen på pædagogisk vis fremdrager disse små indblik i tilværelsen hos "almindelige mennesker" rundt omkring i den græske verdens, og bogen kan anbefales til alle, der ønsker en ny og anderledes vinkel på "de gamle".